

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr.4
la Hotărârea Consiliului INJ
nr.6/7 din 30.05.2014*

CURRICULUM
la disciplina
Probațiunea presentințială
(consilieri de probațiune)

AUTORI:

Sergiu MĂRGĂRINT
*Șef adjunct,
Oficiul central de probațiune*
Ina FODOR
*Specialist principal,
Oficiul central de probațiune*

_____ **AVIZAT**
Șef Direcție instruire și cercetare

CHIȘINĂU 2014

I. PRELIMINARII

Probațiunea este un complex de activități de evaluare, asistență, consiliere psihosocială și supraveghere în comunitate a persoanei în conflict cu legea penală (învinuit, inculpat, condamnat) cu scopul de a o reintegra în societate și protejarea comunității de riscul de recidivă.

Principalul scop al probațiunii juvenile și al măsurilor asociate pentru abordarea delincvenței juvenile este prevenirea comiterii infracțiunilor și a recidivei, resocializarea și reintegrarea minorilor delincvenți și de a satisface nevoile și interesele victimelor. Probațiunea juvenilă trebuie privită ca un element al unei strategii comunitare largite pentru prevenirea delincvenței juvenile, care ține cont de întreg contextul în care s-a comis infracțiunea: familia largită, școală, vecini și prieteni.

Referatul presentențial de evaluare psihosocială reprezintă un document întocmit de consilierul de probațiune la solicitarea organului de urmărire penală și instanței de judecată. Referatul cuprinde informații referitoare la persoana aflată în conflict cu legea: modul său de viață, familie, societate (vecini, școală, policlinică, loc de muncă, cerc de prieteni), date privind fapta comisă și o evaluare a gravității acesteia, precum și a atitudinii infractorului față de infracțiune și circumstanțele ei, date referitoare la riscul de recidivă, acestea fiind menite să contribuie la stabilirea necesității aplicării arestului preventiv, la faza de urmărire penală sau a oricărei altei măsuri de pedeapsă, în procesul judecării cauzei. Evaluarea presentențială reprezintă o activitate importantă necesară a fi desfășurată la faza inițială a înfăptuirii justiției. Acest document **nu are calitate de probă** în procesul penal, ci **are un rol consultativ și de orientare** pentru instanța de judecată. Cursul de instruire inițială a consilierilor de probațiune este destinat persoanelor nou angajate în sistemul de probațiune. Cursul își propune să contribuie la dezvoltarea capacităților profesionale privind: Necesitatea întocmirii referatului presentențial în privința minorilor; Metode și tehnici de colectare a datelor în perioada întocmirii referatului presentențial în privința minorilor; Evaluarea necesităților, riscului, motivației pentru schimbare în vederea alcătuirii planului de intervenție individualizat al minorului.

Curriculumul înglobează trei dimensiuni care sunt: cunoaștere, aplicare și integrare. Cunoașterea include acumularea de informație și sistematizarea de concepte în domeniul probațiunii. Aplicarea presupune formarea de abilități practice de desfășurare a activităților de probațiune. Integrarea presupune formarea și dezvoltarea capacităților de transfer a cunoștințelor teoretice și de utilizare a abilităților practice în activitatea profesională.

II. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei audientul va obține următoarele competențe:

- În explicarea necesității întocmirii referatului presentențial în privința minorilor;
- În identificarea OG și ONG în vederea soluționării problemelor cu care se confruntă minorii în procesul de asistare psihosocială la etapa presentențială;
- În evaluarea riscului comiterii de infracțiuni și pericolul care îl reprezintă în comunitate beneficiarii minori;
- În identificarea modalităților de prevenire a delincvenței juvenile.
- În evaluarea impactului implementării metodelor noi de lucru cu copiii aflați în conflict cu legea;
- În cunoașterea procedurii de evidență corespunzătoare și să respecte cerințele de confidențialitate;

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

La sfârșitul studiului disciplinei audientul va fi capabil să:

I.

- Să poată defini conceptului de probațiune presentențială;

- Să determine conceptul de asistenței psihosociale la etapa presentințială
- Să explice necesitatea întocmirii referatului presentințial în privința minorilor;
- Să interpreteze obligativitatea întocmirii referatului presentințial în privința minorilor;
- Să descrie structura referatului presentințial;
- Să descrie specificul alcătuirii referatului presentințial în privința adulților/ minorilor;
- Să identifice problemele în procesul acordarea a asistenței psihosociale minorilor la etapa presentințială;
- Să determine drepturile și obligațiile consilierului de probațiune;
- Să identifice OG și ONG în vederea soluționării problemelor cu care se confruntă minorii la etapa presentințială;

II.

- Să analizeze și să explice teoriile delincvenței juvenile ;
- Să argumenteze necesitatea întocmirii referatului presentințial
- Să organizeze procesul de asistență psihosocială la etapa presentințială, a minorilor;
- Să compare modelele de lucru cu minorii și adulții;
- Să evalueze riscul comiterii de infracțiuni de către beneficiarii minori și să contribuie la soluționarea problemelor cu care se confruntă;
- Să deducă care sunt factorii de natură să accentueze sau să inhibe comportamentul infracțional al minorului;
- Să identifice modalități de prevenire a delincvenței juvenile.
- Să identifice parteneriate centrale și locale în activitatea de probațiune;

III.

- Să recomande modalități de asistență psihosocială la etapa presentințială, a minorilor delincvenți;
- Să propună programe de resocializare a copiilor aflați în conflict cu legea;
- Să evalueze impactul implementării metodelor noi de lucru cu copiii aflați în conflict cu legea;
- Să recomande noi modalități de interacțiune cu copiii aflați în conflict cu legea;
- Să construiască un model propriu de lucru care ar corespunde drepturilor și obligațiilor consilierului de probațiune;
- Să elaboreze programe de prevenire a comportamentului deviant manifestat de minori.
- Să țină evidența corespunzătoare și să respecte cerințele de confidențialitate;
- Să întocmească planul de asistență și consiliere în procesul de reintegrare socială a miorilor;
- Să propună mecanisme de protecție a drepturilor subiecților de probațiune;

IV.ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Denumirea disciplinei	Formator	Total ore	Ore curs	Ore practice	Evaluare
Probațiunea presentințială	Sergiu MĂRGĂRINT	14	2	8	Teste pentru verificarea cunoștințelor
	Ina FODOR		2	2	

V. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr. d/o	Tematica	Ore	
		Curs	Seminar
1.	Metode și tehnici de colectare a datelor în perioada întocmirii referatului prezentțial în privința minorilor	2	8
2.	Metode și tehnici la etapele de acordare a asistenței psihosociale la etapa prezentțială în privința minorilor	2	2
Total		4	10

VI. UNITĂȚI TEMATICE

Unități tematice	Strategii didactice/ Resurse logistice	Lucrul individual
Tema 1. Metode și tehnici de colectare a datelor în perioada întocmirii referatului prezentțial în privința minorilor		
<p><i>Ore curs</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Definirea conceptului de probațiune prezentțial; Necesitatea întocmirii referatului prezentțial; Metode și tehnici aplicate în procesul evaluării psiho-sociale a minorului; Procesul de evaluare psiho-socială. <p><i>Ore seminare</i></p>	<p>Prelegeri.</p> <p>Tabla flipchart. Discuții.</p> <p>Seminare. Studiu de caz.</p>	<p>Lectura surselor bibliografice. Lectura surselor bibliografice.</p>
Tema 2. Metode și tehnici utilizate în acordarea de asistență psihosociale la etapa prezentțială în privința minorilor.		
<p><i>Ore curs</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Planificarea metodelor și tehnicilor de asistență psiho-socială la etapa prezentțială: Documentarea, observația, convorbirea telefonică, întrevederea, interviul, consilierea, Perspectivile de resocializare. <p><i>Ore seminare</i></p>	<p>Prelegeri.</p> <p>Seminare. Studiu de caz.</p>	<p>Lectura surselor bibliografice.</p>

VII. EVALUAREA

A. Evaluarea continuă :

- participarea audienților în cadrul orelor practice;
- realizarea activităților individuale;
- susținerea unei testări care vor conține sarcini cu obiective de măsurare a cunoștințelor;

B. Evaluarea finală (Teste pentru verificarea cunoștințelor).

VIII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte normative:

1. **Codul Penal** al Republicii Moldova din 18.04.2002, Monitorul Oficial, nr. 72-74 din 14.04.2009;
2. **Codul de Procedură Penală** al Republicii Moldova din 14.03.2003, Monitorul Oficial, nr.104-110 din 07.06.03;
3. **Codul de executare** al Republicii Moldova din 24.12.2004, Monitorul Oficial, nr. 214-220 din 05.11.2010;
4. **Legea cu privire la probațiune** nr.8 din 14.02.08, Monitorul Oficial, nr.103-105 din 13.06.08;
5. **Legea cu privire la adaptarea socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție** nr. 297 din 24.02.99, Monitorul Oficial, nr. 39-41 din 22.04.99;
6. **Legea privind administrația publică locală** nr. 436 din 28.12.2006, Monitorul Oficial, nr. 32-35 din 09.03.2007;
7. Hotărîrea Guvernului nr. 918 din 05.10.1999 cu privire la **crearea Centrului coordonator de adaptare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție**, Monitorul Oficial, nr. 112-114 din 14.10.1999;
8. Hotărîrea Guvernului nr. 331 din 23.04.2009 cu privire la **unele măsuri de reintegrare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție**, Monitorul Oficial, nr. 86-88 din 08.05.2009;
9. **Regulamentului cu privire la modul de executare a pedepsei penale sub formă de muncă neremunerată în folosul comunității** (aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1643 din 31.12.2003, Monitorul Oficial, nr. 16-18 din 23.01.2004),
10. **Regulamentul privind organizarea și funcționarea organelor de probațiune** (aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 827 din 10.09.2010, Monitorul Oficial, nr. 166-168 din 14.09.2010);
11. **Regulamentul Consiliului Centrului coordonator de adaptare socială a persoanelor eliberate din locurile de detenție**, aprobat prin decizia Consiliului la nr.3 din 30.12.08;
12. **Ordin nr. 560 din 31.12.2008 cu privire la aprobarea condițiilor și formei contractului de acordare a asistenței psihosociale persoanelor liberate din locurile de detenție și a regulilor privind modul de întocmire a referatului presentințial de evaluare a personalității** (Monitorul Oficial, nr. 10-11 din 23.01.2009);
13. **Instrucțiunea cu privire la activitatea de probațiune sentințială în comunitate în privința condamnaților adulți și minori**, aprobată prin Ordinul nr. 92 din 30 mai 2011;

Reglementări internaționale:

1. **Declarația universală a drepturilor omului**, adoptată la New York, la 10 decembrie 1948. Adoptată și proclamată de Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția 217 A (III) din 10.12.1948. Republica Moldova a aderat la declarație prin Hotărîrea Parlamentului nr. 217-XII din 28.07.1990. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1998, volumul I, pag. 11;
2. **Convenția cu privire la drepturile copilului**, adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989 la New York. A intrat în vigoare la 20 septembrie 1990. Republica Moldova a aderat la convenție prin Hotărîrea Parlamentului nr. 408-XII din 12.12.1990. În vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993. Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale”, 1998, volumul I, pag. 51;
3. **Convenția europeană cu privire la supravegherea condamnaților condiționali sau infractori liberați condiționat;**

4. **Ansamblul regulilor minime ale Națiunilor Unite cu privire la administrarea justiției pentru minori (Regulile de la Beijing)**, recomandat în vederea adoptării, de către cel de al VII-lea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delicvenților, care a avut loc la Milano în perioada 26 aug. – 06 sept. 1985 și adoptată de Adunarea generală în rezoluția sa 40/33 din 29 nov. 1985;
5. **Regulile minime ale Națiunilor Unite pentru elaborarea unor măsuri neprivative de libertate (Regulile de la Tokyo)** 45-110 din anul 1990, Cea de-a 68-a ședință plenară, 14 decembrie 1990;
6. **Principiile Națiunilor Unite pentru prevenirea delincvenței juvenile (Principiile de la Riyadh)**, Rezoluția 45/112 14 decembrie 1998, (a 68-a Sesiune Plenară);
7. Recomandarea Nr. R 11 (80) a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei către statele membre cu privire la **detențiunea în așteptarea judecării**, adoptată de către Comitetul de Miniștri pe 27 iunie 1980 la cea de-a 31 adunare a vice-miniștrilor;
8. Recomandarea Nr. R (87) 18 a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei către statele membre cu privire la **simplificarea justiției penale**, adoptată de către Comitetul de Miniștri la 17 septembrie 1987 la cea de-a 410 întrunire a prim-miniștrilor;
9. Recomandarea Nr. R (92) 16 a Comitetului de Miniștri către statele membre referitoare la **regulile europene asupra sancțiunilor aplicate în comunitate**, adoptată de Comitetul de Miniștri în 19 octombrie 1992, cu ocazia celei de a 482-a reuniune a vice-miniștrilor;
10. Recomandarea Nr. R 19 (99) a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la **mediere în cazuri penale**, adoptată de Comitetul de Miniștri în 15 septembrie 1999;
11. Recomandarea Nr. R 22 (99) a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la **supraaglomerarea închisorilor și inflația populației închisorilor**, adoptată de Comitetul de Miniștri în 30 septembrie 1999, la cea de-a 681-a întrunire a vice-miniștrilor;
12. Recomandarea Rec (2003) 22 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre privind **liberarea condiționată (parole)**, adoptată la 24 septembrie 2003 la cea de-a 853-a întrunire a vice-miniștrilor;
13. Recomandarea Rec (2006) 13 a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei către statele membre cu privire la **cercetarea în stare de arest preventiv**, condițiile de desfășurare și măsuri de protecție împotriva abuzului, adoptată de către Comitetul de Miniștri la 27 septembrie 2006, la cea de-a 974-a întrunire a vice-miniștrilor;
14. Recomandarea CM/Rec (2010) 1 a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei către statele membre cu privire la **Regulile de Probațiune ale Consiliului Europei**, adoptată de către Comitetul de Miniștri la 20 ianuarie 2010, la cea de-a 1075-a adunare a vice-miniștrilor;

Literatură de specialitate:

1. Dolea I., Zaharia V., Revista de științe penale, supliment 2007, **Culegere de acte naționale și internaționale în domeniul penal**, volumul I, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2007;
2. Ciobanu V., Rotaru V., Zaharia V., Dolea I., **Justiția Juvenilă; Instituția probațiunii în sistemul de drept al Republicii Moldova; Medierea penală**. PNUD Moldova, Institutul Național al Justiției. - Ch. : ELAN POLIGRAF S.R.L., 2009 – (Seria: Suporturi de curs). – Cartea a 11-a. – 296 p.
3. Zaharia V., Popa Vl., Popa V., Astrahan L., **Ghidul consilierului de probațiune**, - Ch.: Tipogr. „Bons Offices” S.R.L., 2009, 220 p. ;
4. Ulianovschi X., Golubțov I., Zaharia V., Cojocaru V., **Ghidul consilierului de probațiune**, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2004;
5. Zaharia V., Popa V., Rotaru V., Martin D., Beldiga C. **Alternative la detenție. Raport de evaluare**. - Ch. : „Helmax-Exim” SRL, 2009, 184 p. ;
6. Dolea I., Zaharia V., Rotaru V., Popa V., **Probațiunea în Republica Moldova. Raport de monitorizare**. - Ch.: Tipogr. „Bons Offices” S.R.L., 2011, 100 p. ;

7. Florian Gh., Zaharia V., Dilion M., Popa V., Moraru-Chilimar R., **Probațiunea prezentențială în privința minorilor. Teorie și practică**, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2005;
8. Ulianoschi X., Mîrza V., Golubțov I., Rijicova S., „**Ghid privind munca neremunerată în folosul comunității aplicată față de minori**”, IRP, Chișinău, 2006;
9. Vulpescu A., N. Canțer, D. Postu, Iu. Adam, „**Pregătirea pentru liberare a deținuților**”, IRP, Chișinău, 2007;
10. Caciamac L., Zaharia V., Canțer N., Postu D., **Raportul misiunii de evaluare a necesităților în domeniul pregătirii pentru liberare a deținuților**. - Institutul de Reforme Penale. – Ch. : Helmax-Exim, 2006 (Tipogr. „Bons Offices”), 92 p. ;
11. Cojocaru V., Zaharia V., Cepraga I., Adam Iu., Vulpescu A., **Pregătirea pentru liberare a deținuților**. - Ch. :, „Cu drag” SRL, 2009, 196 p. ;
12. Prițcan V., Gribincea T., Moraru-Chilimar R., Cojocaru A., Fiscuci C., Popa V., Dumbrăveanu V., Lungu V., Popovici M., **Reintegrarea socială a persoanelor liberate din locurile de detenție. Ghid practic**, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2007;
13. Dolea I., Zaharia V., Ardeleanu D., Cepraga I., Șarban S., **Capacități și abilități de reintegrare socială a deținuților**. Cercetare sociologică. - Institutul de Reforme Penale – Ch. :, „Bons Offices” SRL, 2009, 56 p. ;
14. Ciobanu D., Bolotovici L., Popa V., Gribincea T., Zaharia V., **Reintegrarea socială a persoanelor liberate din locurile de detenție**, IRP, Chișinău, 2009;
15. Zaharia V., Pistrinciuc V., Racu A., **Raport de monitorizare și evaluare a activității de reintegrare socială a persoanelor liberate din locurile de detenție**. - Ch. :, „Cu drag” SRL, 2009, 36 p. ;
16. Adam A., Zaharia V., Cocîrță A., Cojocaru V. **Ghidul rudelor persoanelor condamnate**. Institutul de Reforme Penale. –Ch.: Helmax-Exim, 2006;
17. Popa V., **Învață să trăiești în comunitate**. Ghidul persoanelor liberate din locurile de detenție, Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2006;
18. Zaharia V., Harconiță N., Popa V., **Ghid de implicare comunitară în activitatea de probațiune în privința minorilor**. - Ch.: „Bons Offices” S.R.L., 2010, 68 p.;
19. Anton M. Van Kalmthout, **Reintegrarea socială și supravegherea infractorilor în opt țări europene**, Craiova, 2004;
20. Durnescu I., **Manualul consilierului de reintegrare socială și supraveghere**, Craiova, 2001;
21. <http://www.irp.md/probatiune.php>;
22. <http://www.justice.gov.md/index.php?cid=192>.